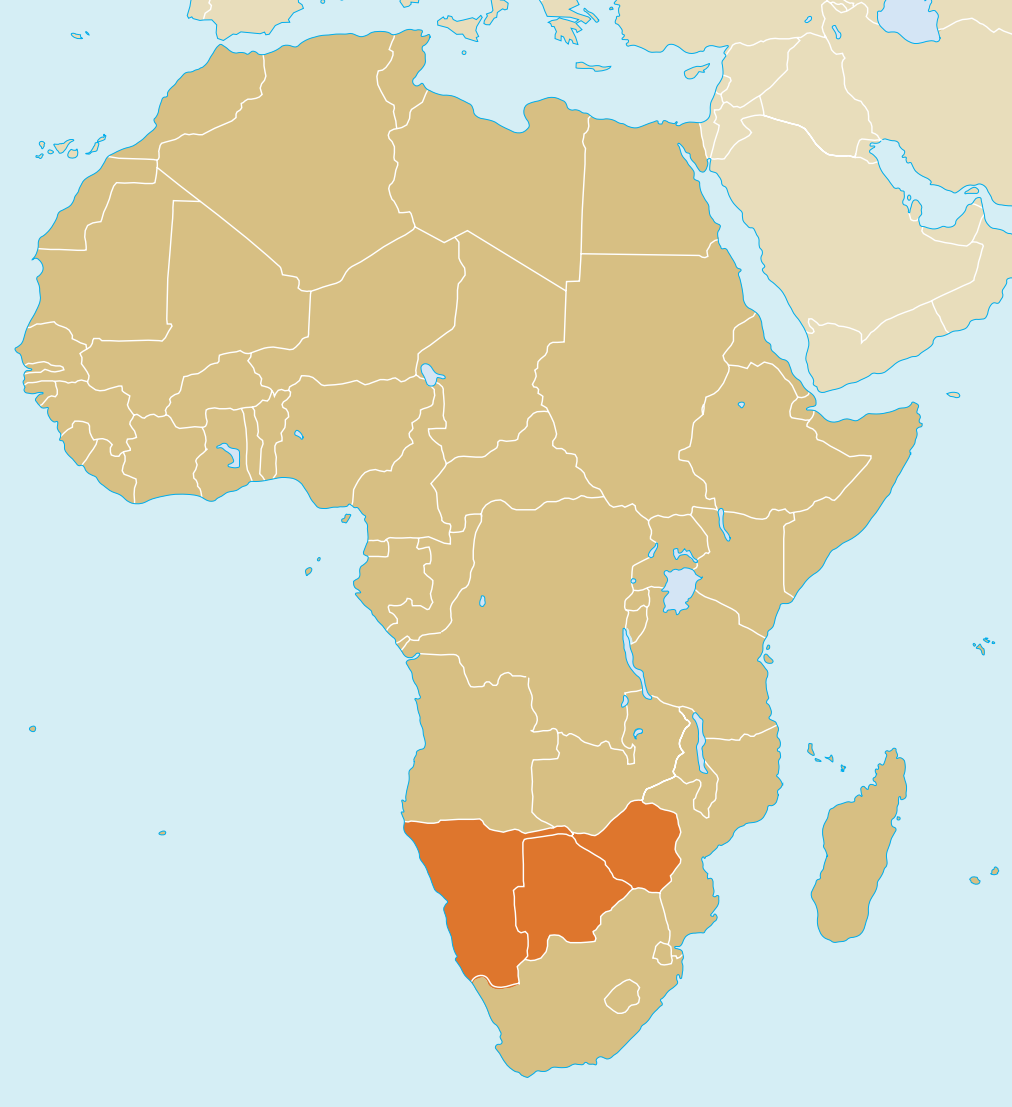

Namibië, Botswana en Zimbabwe

- ▶ Ga op safari in een van de vele natuurreservaten
- ▶ Maak een kanotocht in de Okavango Delta
- ▶ Bezoek het wereldbepaalde kunstenaarsdorp Tengenenge
- ▶ Vergaap je aan de pracht van de watervallen van Victoria Falls
- ▶ Ontdek het Duitse verleden van Namibië in de Alte Feste in Windhoek

Inhoud

- 7 Kaarten en plattegronden
- 11 Woord vooraf
- 1 13 Namibië, Botswana en Zimbabwe: een kennismaking**
 - 14 Politiek en samenleving
 - 15 Economie
 - 27 Bevolking
 - 39 Kunst en cultuur
 - 42 Eten en drinken
- 2 45 Geschiedenis**
 - 46 Vroege culturen
 - 47 Europees kolonialisme
 - 49 Oorlog en uitbuiting
 - 58 Richting onafhankelijkheid
- 3 67 Natuur**
 - 68 Klimaat
 - 69 Landschap
 - 72 Ligging
 - 73 Flora en fauna
 - 84 Wildlifegids
 - 110 Safari
 - 115 Wildparken
- 4 119 Namibië: het midden en hoofdstad Windhoek**
 - 120 Windhoek
 - 124 Van Windhoek naar Swakopmund
 - 128 Swakopmund
 - 131 Walvisbaai
 - 134 Tips en adressen
- 5 137 Namibië: het zuiden**
 - 138 Namib-Naukluft
 - 140 Tussen Windhoek en Keetmanshoop
 - 142 Keetmanshoop
 - 144 Lüderitz en omgeving
 - 147 Fish River Canyon
 - 149 Tips en adressen
- 6 151 Namibië: het noorden**
 - 152 Langs de kust
 - 155 Kaokoland
 - 156 Damaraland
 - 160 Etosha
 - 162 Ovamboland
 - 164 Tsumeb
 - 166 Otjiwarongo
 - 167 Kavangoland
 - 168 Bushmanland
 - 169 Caprivi Strip
 - 174 Tips en adressen
- 7 177 Botswana: het zuidoosten en hoofdstad Gaborone**
 - 178 Gaborone en omgeving
 - 180 Richting het noorden
 - 183 Francistown
 - 185 Tips en adressen

Kaarten en plattegronden

- 8 187 Botswana: het noorden**
188 Chobe
190 Nata
192 Okavango Delta
195 Moremi
197 Langs de westkant van de delta
199 Kalahari
205 Tips en adressen

- 9 209 Zimbabwe: het noorden en westen en hoofdstad Harare**
210 Harare
215 Ten oosten van Harare
215 Ten zuiden van Harare
217 Ten westen van Harare naar Lake Chivero
218 Ten noorden van Harare
219 Naar het noordwesten
221 Kariba
225 Chizarira
226 Zambezi National Park
229 Victoria Falls
234 Rondom Victoria Falls
235 Hwange
237 Tips en adressen

- 10 243 Zimbabwe: het oosten**
244 Mutare
246 Van Harare naar het zuidoosten
247 Eastern Highlands
251 Masvingo en omgeving
253 Great Zimbabwe
257 Gonarezhou
258 Tips en adressen

- 11 261 Zimbabwe: het zuiden en zuidoosten**
262 Bulawayo
266 In de omgeving van Bulawayo
267 Matobo
269 Verder naar het zuiden
271 Tips en adressen

- i 272 Praktische reisinformatie**

- r 285 Register**

- 8 Overzicht Namibië, Botswana en Zimbabwe
28 Bevolkingsgroepen
29 Bevolkingsdichtheid
55 Zuidelijk Afrika aan het begin van de 20ste eeuw
71 Neerslag
116 Grootste natuurreservaten
120 Centraal-Namibië
123 Windhoek
129 Swakopmund
139 Zuid-Namibië
154 Noord-Namibië
179 Zuidoost-Botswana
189 Noord-Botswana en Caprivi Strip
198 De Kalahari
212 Harare
214 Rondom Harare
220 Het noorden van Zimbabwe
245 Oost-Zimbabwe
263 Bulawayo
267 Rondom Bulawayo

Woord vooraf

Meer dan de helft van de tien snelst groeiende economieën ter wereld bestaat uit Afrikaanse landen. Maar decennialang werd Afrika gezien als het verloren continent door westerse mogendheden. En daar was helaas ook veel voor te zeggen. De meeste landen in Afrika hebben de grootste moeite gehad om onafhankelijk te worden na eeuwen van kolonisatie. Botswana had geluk, onafhankelijkheid kwam in 1966 zonder bloedvergieten. Zimbabwe werd onafhankelijk in 1980 en Namibië pas in 1990, als een van de laatste Afrikaanse landen. In beide gevallen ging daar een onafhankelijkheidsoorlog aan vooraf.

Voor veel Afrikaanse landen was het moeilijk om van de koloniale erfenis, met lukraak getrokken grenzen, goed functionerende democratieën te maken. De jonge Afrikaanse landen gingen gebukt onder etnisch geweld en corruptie. Perioden van droogte die tot hongersnoden leidden en een allesverwoestende aids-epidemie hebben het continent een tijdlang geteisterd. En toen keerde het tij. Na de eeuwwisseling lukte het de Afrikanen om de economieën te laten groeien, en niet zo'n beetje ook. Namibië en Botswana behoren tot de voorhoede. Zimbabwe komt uit een heel diep dal, maar gaat de goede kant op.

Het is dan ook een prima moment om je onder te dompelen in de dynamiek van dit deel van een geweldig en volstrekt uniek continent. Dat geldt zeker voor de natuur. Nergens in de wereld is die zo adembenemend, van de Okavango Delta voor de beste safari's ooit tot de Victoria Falls in Zimbabwe en de eindeloos uitgestrekte Namibwoestijn. Kom naar Afrika, voor een reis om nooit meer te vergeten.

Bas Vlucht

Namibië, Botswana en Zimbabwe: een kennismaking

Namibië, Botswana en Zimbabwe liggen in zuidelijk Afrika en hebben als buurlanden Angola, Zambia, Mozambique en Zuid-Afrika. De drie landen beslaan 1,8 miljoen km²: 49 keer de oppervlakte van Nederland en 58 maal die van België.

Dwars door Namibië loopt een plateau in noord-zuidrichting, geflankeerd door de Kalahari in het oosten en de Namib in het westen. De enorme zandheuveld van de Namib worden pas gestopt door de branding van de Atlantische Oceaan. Het noorden van Namibië is aanmerkelijk vochtiger. De woestijnen maken hier plaats voor savanne en bos. Namibië wordt begrensd door drie rivieren: de Kunene en de Okavango vormen de grens met Angola en Zambia, de Oranje die met Zuid-Afrika.

Botswana is een land met weinig reliëf. De savanne gaat westwaarts geleidelijk over in de Kalahari. Waar de rivier de Okavango 'vastloopt' in de Kalahari is de Okavango Delta ontstaan, een uniek natuurgebied met een rijke flora en fauna.

Zimbabwe ligt ingeklemd tussen twee grote rivieren. De Limpopo vormt de grens met Zuid-Afrika, de Zambezi die met Zambia. Een dam in de Zambezi heeft Lake Kariba doen ontstaan, een van de grootste stuwwerken van Afrika. Meer stroomopwaarts liggen de beroemde Victoria Falls. Zimbabwe ligt grotendeels op een 1500 m hoog plateau, de Central Highlands. De natuurlijke vegetatie is hier savanne.

Een boer borstelt een stier op zijn boerderij in Kalakamati, Botswana.

van Zuid-Afrika en kwam met Mozambique overeen dat Zimbabweanse vrachtwagens in konvooi door Mozambique konden rijden, beschermd door Zimbabweanse militairen. Die route werd bekend als de Beira Corridor. Rhodesië maakte deel uit van de droom van Cecil Rhodes om Kaapstad per spoor over Brits koloniaal grondgebied met Cairo te verbinden. Het spoorwegnet in Zimbabwe is met een totale lengte van 3400 km dan ook uitgebreid. Er is vanuit Harare via Bulawayo en de beroemde brug bij de Victoria Falls een verbinding met Zambia. Deze spoorlijn loopt vanuit Zambia door naar Tanzania en heeft zijn eindpunt in Dar es Salaam aan de Indische Oceaan.

Er zijn twee spoorverbindingen met Zuid-Afrika: een door Botswana naar Kaapstad en een via Beitbridge naar Johannesburg. Ook Beira is per spoor via Mutare te bereiken. Voorts is er een aantal spoorverbindingen dat alleen voor vrachtvervoer wordt gebruikt, vooral van en naar de mijnen. Zimbabwe heeft een net van asfaltwegen met een totale lengte van 18.000 km, dat alle belangrijke steden met elkaar verbindt. Daarnaast is er 80.000 km aan onverharde wegen, die vooral in het regenseizoen alleen met een 4WD berijdbaar zijn.

Verspreid over Zimbabwe liggen ruim 200 vliegvelden en -veldjes: van de internationale luchthavens van Harare en Bulawayo tot aan de stoffige landingsstrip bij een afgelegen missiepost. De nationale luchtvaartmaatschappij van Zimbabwe is Air Zimbabwe.

Koopkracht

Namibië staat voor de uitdaging om de tot relatief kort door witte mensen gedomineerde economie om te vormen ten bate van alle inwoners. Opvallend daarbij is dat de regering heeft afgezien van grootscheepse landhervormingsprogramma's en nationalisering van industrieën, zoals in veel andere Afrikaanse landen is gebeurd. Gevolg is dat een exodus van witte mensen is voorkomen, en hun kapitaal en kennis bleven in het land, wat de ontwikkeling van de economie ten goede kwam. De omvang van de economie is met een kleine bevolking van slechts 2,4 miljoen mensen beperkt; in 2021 bedroeg het bruto nationaal product net iets meer dan 12 miljard dollar, zeer bescheiden in vergelijking met de grote buur Zuid-Afrika, dat in dat jaar een bruto nationaal product had van 419 miljard dollar.

Namibië is een voor Afrikaanse begrippen welvarend land. Het gemiddelde inkomen in Namibië bedroeg in 2017 11.200 dollar per hoofd van de bevolking, terwijl de koopkracht in Botswana toen 17.000 dollar bedroeg. De koopkracht in Zuid-Afrika was in dat jaar 13.600 dollar, in noorderbuurland Angola 6800 dollar, in Zimbabwe 2300 dollar. Namibië doet het in de regio dus best goed.

Botswana behoort tot de rijkste en meest succesvolle landen van Afrika. Over de afgelopen 60 jaar boekte het land de grootste economische groei ter wereld. Omdat de bevolkingsomvang van Botswana zo klein is, legt de omvang van de economie in absolute termen niet veel gewicht in de Afrikaanse schaal. Met een bruto nationaal product van iets minder dan 18 miljard dollar in 2021 is de economie van Botswana een dwerg in vergelijking met het bruto nationaal product van 419 miljard dollar van de grote buur Zuid-Afrika.

De economie van Botswana drijft op de diamantwinning. Het land is na Rusland het grootste diamant exporterende land ter wereld. Diamanten dragen meer dan de helft bij aan het bruto nationaal product en maken 75% van het exportpakket uit. De economische groei is sinds de onafhankelijkheid vrijwel onafgebroken de hoogste van Afrika.

Botswana heeft het huishoudboekje op orde. In 2011 boekte het land bijvoorbeeld een begrotingsoverschot. Het gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking in 2017 was 17.000 dollar. Nog eens ter vergelijking: in Zuid-Afrika was dat 13.600 dollar, in Namibië 11.200 dollar, in Zimbabwe 2300 dollar. Het betekent dat Botswana zelfs internationaal serieus begint mee te doen. Het nationaal inkomen is overigens niet gelijk over de Botswanen verdeeld. In tijden van droogte heeft de overheid gelukkig genoeg financiële reserves om uitgebreide voedselhulpprogramma's te kunnen starten, zodat hongersnoden het land voorbijgaan. Naast de mijnbouw is veeteelt belangrijk.

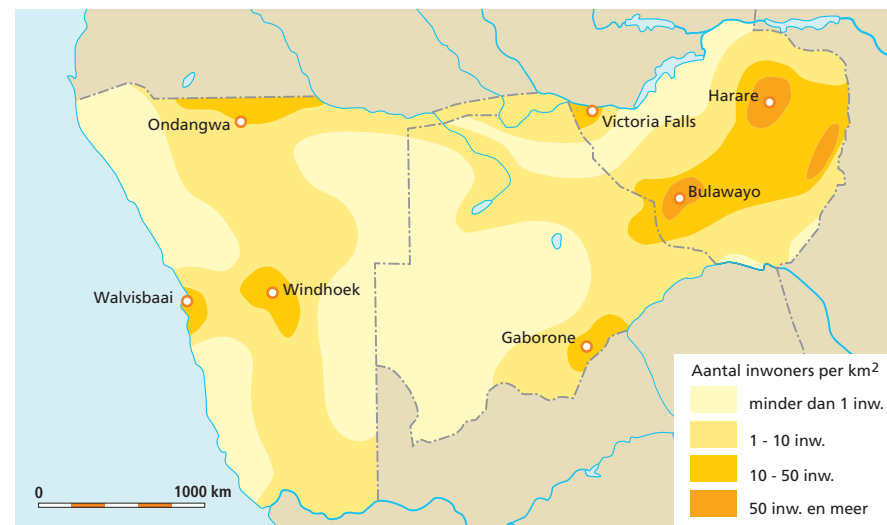
Bevolkingsgroepen

met 2,9% per jaar. De grootste steden zijn Windhoek, Rundu, Walvisbaai en Swakopmund. Voor een land met zo weinig inwoners leeft er een groot aantal bevolkingsgroepen, alle met een heel eigen geschiedenis en cultuur (zie ook het kaartje hierboven).

Namibië kent verschillende bevolkingsgroepen. De San leven in het oostelijk deel van Namibië, langs de flanken van de Kalahari (zie p. 199). In de meer centraal gelegen gebieden wonen vooral Herero en Nama. De Nama zijn afkomstig uit het gebied rondom de Oranje. Ze bevolken nu het hele zuidelijk deel van Namibië. De Topnaar zijn verwant aan de Nama en bewonen het gedeelte van de Namib rondom Walvisbaai. Het volk van de Basters is ontstaan toen (witte Afrikaner) Boeren op grote schaal gingen huwen met Namavrouwen. Dit mulattenvolk woont in en rond de stad Rehoboth, iets ten zuiden van Windhoek. De Herero waren eens een belangrijk volk, maar door de oorlog met de Duitsers, begin 20ste eeuw, werden zij gedecimeerd. Veel Hererovrouwen dragen nog de karakteristieke wijde jurken met het opvallend theemutsachtige hoofddekseel.

De ruige en verlaten gebieden in het noordwesten worden bevolkt door de Damara en de Himba. De Himba leven nog volgens de eeuwenoude traditie. Hun kleding bestaat alleen uit een leren rok. Ze trekken met hun kudden geiten over de woestijnsteppe en wonen in eenvoudige hutten.

Het gebied langs de grens met Angola en Zambia, dat het dichtstbevolkt is, wordt bewoond door Wambo, Kavango en Caprivi. Het klimaat is hier veel vochtiger dan in de rest van Namibië, waardoor volop akkerbouw en veeteelt kunnen worden bedreven.

Bevolkingsdichtheid

Door de rigoureuze kolonisatie van Namibië zijn traditionele cultuuruitingen grotendeels verdwenen. Het stempel dat de witte mensen op het land hebben gedrukt, komt overal tot uitdrukking, vooral in architectuur en ruimtelijke ordening. Witte mensen vormen in Namibië met 5% een relatief grote bevolkingsgroep, zeker als daarbij wordt bedacht dat meer dan de helft van de zwarte Namibische bevolking langs de grenzen met Angola en Zambia leeft. De paar stadjes die Namibië rijk is, vertonen frappante gelijkenis met Duitse dorpen.

Botswana telt zo'n 2,6 miljoen inwoners (2021). Ondanks de snelle bevolkingsgroei is Botswana het op een na dunst bevolkte land van Afrika met een bevolkingsdichtheid van 4,6 inwoners per km² (2023). Vergelijk dat nog eens met de bevolkingsdichtheid van België (381 inwoners per km²) en Nederland (529 inwoners per km²). Verstedelijking heeft zich in snel tempo voltrokken. Dit bracht problemen met zich mee als krotvorming, alcoholisme, criminaliteit en prostitutie.

Het zuidoosten van Botswana is het dichtstbevolkt. Het merendeel van de inwoners van Botswana woont binnen een straal van 50 km van de spoorlijn tussen Gaborone en Francistown. De hoofdstad Gaborone werd in 1966 gesticht. In 1971 telde de stad 18.000 inwoners, in 2022 waren dat al ruim 246.000. De tweede stad, Francistown (102.000 inwoners), ligt in het oosten, niet ver van de grens met Zimbabwe. De twee steden zijn met elkaar verbonden door een spoorweg die van Zuid-Afrika via Gaborone en Francistown naar Zimbabwe loopt.

Natuur

Het zuiden van Afrika staat bekend om zijn fascinerende natuur, bijzondere landschappen, diversiteit aan flora en fauna en zijn ongerepte schoonheid. Maak kennis met de Big Five – leeuwen, luipaarden, olifanten, neushoorns en buffels – de iconische dieren die het wildleven van zuidelijk Afrika domineren. In de wildlifegids in dit hoofdstuk vind je een uitgebreide beschrijving van deze en andere dieren die je er tegen kunt komen.

Mashonaland heeft door de nabijheid van de Zambezi minder last van droogte dan het van grote rivieren verstoken Matabeleland.

en beboste eilanden. Samen vormen zij een levensgemeenschap voor talloze planten en dieren. Zeer bijzonder is het omgekeerde seizoen in de delta. In het zomerseizoen trekken veel dieren de Kalahari in, waar dan volop gras groeit. In deze periode valt ook de regen in de hooglanden van Angola die de Okavango voedt. De rivier stroomt echter zeer langzaam door de delta, waardoor het een halfjaar duurt voordat het water het hoogste punt bereikt. Dit betekent dat deze juist in de droge tijd, als de dieren van de verdroorde Kalahari naar de Okavango Delta trekken, het meeste water bevat.

LIGGING

De oppervlakte van **Namibië** is 22 keer die van Nederland en 25 keer die van België. De oost-westafstand varieert van 400 km in het zuiden tot 1500 km in het noorden. De noord-zuidafstand meet 1300 km. Namibië is in vier zones in te delen. Het hart van het land wordt gevormd door het Central Plateau. In het westen ligt de Namib, in het oosten de Kalahari en in het noorden het 'natte' gebied dat bestaat uit Ovamboland, Kavangoland en Caprivi. Het land is zeer droog. Buiten de Caprivi Strip zijn er immers slechts drie rivieren die het hele jaar door water voeren: de Oranje, de Kunene en de Okavango, de grensrivieren met respectievelijk Zuid-Afrika, Angola en Zambia. **Botswana** ligt in het hart van zuidelijk Afrika en heeft een oppervlak dat overeenkomt met 16 maal Nederland of 19 keer België. De maximale lengte van de oost-westas is 1050 km, de grootste afstand van noord naar zuid is 920 km. Het land heeft geen directe toegang tot zee. Centrum en zuidwesten worden ingenomen door de Kalahari. In het oosten liggen steppe en

savanne. Hier graast een groot gedeelte van de miljoenen dieren omvattende Botswaanse veestapel. Het noorden, waar een redelijke hoeveelheid neerslag valt, is bedekt met mopane- en teakbossen. Het meest in het oog springend natuurfenomeen in dit gebied is de Okavango Delta.

Zimbabwe is voor Afrikaanse begrippen een klein land. Met een oppervlakte van 391.000 km² is het 11 maal zo groot als Nederland en 13 keer groter dan België. De maximale lengte van de oost-westas is 725 km, de grootste noord-zuidafstand bedraagt 835 km. Het land heeft geen directe toegang tot de zee. Dwars door Zimbabwe loopt van oost naar west een plateau, de Central Highlands, dat naar noord en zuid langzaam afloopt. In tegenstelling tot veel andere Afrikaanse landen kent Zimbabwe merendeels natuurlijke grenzen: de oostgrens met Mozambique wordt gevormd door de Eastern Highlands, een gebergte met toppen tot 2500 m hoogte. De twee belangrijkste rivieren, Zambezi en Limpopo, vormen de grens met respectievelijk Zambia en Zuid-Afrika. Het grensgebied met Botswana in het westen is vrijwel onbevolkt.

FLORA EN FAUNA

De baobab

De baobab is zonder twijfel het meest spectaculaire stuk flora dat Afrika te bieden heeft. In Afrika komen zes soorten van deze boom voor: één op het vasteland en de overige vijf varianten op Madagaskar. Het opmerkelijke aan deze enorme bomen is niet zozeer de hoogte van maximaal 25 m (de rode mahonie wordt 60 m hoog) als wel de enorm dikke stam die een omtrek tot 45 m kan bereiken. De takken steken volgens een grillig patroon in de lucht. Omdat de baobab het grootste gedeelte van het jaar geen blad draagt, lijkt het wel of de boom op z'n kop staat, met de wortels in de lucht, iets wat in veel Afrikaanse legenden wordt verteld. De San geloven dat de bomen vanuit het paradijs op aarde worden gegooid, waarbij ze zich met hun kruin

Deze baobab staat bekend als Big Tree, en groeit niet ver van de oever van de Zambezi, enkele kilometers buiten Victoria Falls.

waterrand en kijk goed uit, want de beesten zijn vaak moeilijk herkenbaar. Je zult niet de eerste zijn die een krokodil voor een boomstronk aanziet.

Zoals de meeste reptielen zijn slangen schuw en zullen ze mensen zoveel mogelijk uit de weg gaan. Tenzij in het nauw gedreven of als er op ze gestaan wordt, zullen slangen nooit aanvallen. De kans om tijdens je safari slangen te zien, is daarom klein. In zuidelijk Afrika leeft echter een aantal zeer giftige slangen, zodat voorzorgsmaatregelen wel op hun plaats zijn. Draag tijdens de (wandel)safari sokken, dichte schoenen en een lange broek. In lang gras doe je er verstandig aan om slangen te verjagen door te stampen of met een stok op de grond te slaan. Kom nooit met je hand op plaatsen die je niet kunt overzien, zoals in holen en rotsspleten, onder stenen of onder het bed. De meest voorkomende slangenbeet is die van de pofadder, die in tegenstelling tot andere slangen niet vlucht voor mensen, maar vertrouwt op zijn schutkleur. De pofadder ligt bij voorkeur te slapen in het losse zand van een droge rivierbedding en onder struiken.

Bedenk verder dat het relatief lang duurt voordat iemand aan een zelfs zeer dodelijke beet overlijdt. Belangrijk is dat je goed weet wat voor een slang je heeft gebeten (of hoe hij eruitziet). Verbind de wond en spalk indien mogelijk. Zoek zo snel mogelijk medische hulp. Afbinden van het been wordt, net als uitzuigen of opensnijden van de wond, sterk afgeraden.

Een klein aantal slangen is werkelijk zeer gevaarlijk. De beruchtste daarvan is de black mamba waarvan het gif tot vijfmaal giftiger is dan dat van andere dodelijke slangen. Een beet van deze slang tijdens een safari is over het algemeen fataal. Lokale gidsen noemen hem dan ook de 'One Cigarette Snake', omdat het slachtoffer meestal niet veel meer tijd heeft dan voor een laatste sigaret. Niet-rokers zullen een andere laatste wens moeten verzinnen.

WILDLIFEGIDS

Baviaan

De baviaan of *baboon* (*Papio ursinus*) is een middelgrote aap die tot 45 kg kan wegen en een lengte van 1,6 m kan bereiken, gemeten van de kop tot aan de punt van de staart. Karakteristiek is de hondachtige kop met vooruitstekende snuit. De vacht is lichtgrijs tot donkerbruin. De baviaan leeft niet ver van water en hoge bomen of steile rotsen, die als slaapplek worden gebruikt. Bavianen leven in groepen van gemiddeld 15 dieren, maar ook grote groepen tot 100 exemplaren komen voor. Eén dominant mannetje, dat het meeste paart maar daarop niet het alleenrecht heeft, is de leider van de groep. Bavianen zijn omnivoren. Hun hoofdvoedsel bestaat uit gras, maar ze houden ook drijfjachten om kleine zoogdieren als hazen, duikers en jonge impala's te vangen. Bavianen vallen ten prooi aan luipaarden, leeuwen en wilde honden.

De witte neushoorn eet gras met zijn brede lippen. Hij wordt daarom ook wel aangeduid als breedlipneushoorn.

Bavianen hebben geen vaste paartijd. Na een draagtijd van zes maanden werpt het vrouwtje een jong, dat zich de eerste twee maanden aan de moederbuik vastklemt. Daarna rijdt het veelal mee op haar rug. De moeder blijft haar jong zogen tot het volgende jong wordt geboren. Dat is, afhankelijk van de beschikbare hoeveelheid voedsel, na 1,5 tot 2 jaar.

Blaauwe duiker

De blauwe duiker (*blue duiker*) is met een schouderhoogte van maar 35 cm en een gewicht van slechts 4 kg de kleinste antilope van Afrika. De vacht heeft een donkere grijsbruine kleur. Buik, keel en staart zijn wit. Zowel het mannetje als het vrouwtje draagt zeer kleine, recht omhoogstekende horens. Hun voedsel bestaat voornamelijk uit bladeren. Het kleine, zeer schuwe dier leeft over het algemeen alleen, bij voorkeur in dicht struikgewas. Wie er een in het wild aanschouwt, heeft bijzonder veel geluk.

Buffel

De (kaffer)buffel of *buffalo* (*Syncerus caffer*) is het enige in het wild levende rund in Afrika. Het kolossale beest heeft een schouderhoogte van 1,4 m, het mannetje bereikt een maximaal gewicht van 750 kg. De vacht is bruin tot zwart. Kenmerkend zijn de massieve gekrulde horens. De grote oren daaronder staan schuin naar beneden gericht. De buffel, die leeft op savannes met voldoende gras en water, komt voor in kuddes van 20 tot meer dan

Namibië: het zuiden

Het droogste gedeelte van Namibië is het zuiden. De witte boeren van Zuid-Afrikaanse afkomst houden met moeite het hoofd boven water op het Central Plateau. Hun geiten en schapen lopen over onafzienbare rotsvlakten met plukken dor gras, en hier en daar een struik. De laatste jaren worden in toenemende mate ook struisvogels en spiesbokken gehouden, omdat die het erg goed doen op de menu's van de betere restaurants. Als hun land grenst aan een natuurreservaat gooien de boeren het roer zelfs vaak volledig om. Ze halen de hekken die hun landerijen van de reservaten scheiden weg en beginnen een guest farm, een vorm van accommodatie die bij toeristen aan populariteit wint. Een aantal boeren legt faciliteiten aan voor toeristen die op groot wild willen jagen.

De Namib strekt zich uit langs de gehele Namibische kustlijn en bereikt in zuidelijk Namibië zijn maximale breedte van 150 km. In het zuidelijkste deel vindt diamantwinning plaats. Het noordelijk deel ligt in het Namib-Naukluft Park, een van de grootste natuurreservaten ter wereld. Het Duitse havenstadje Lüderitz is de plaats van waaruit Namibië is gekoloniseerd. In het uiterste zuiden ligt de Fish River Canyon, een natuurwonder, iets minder groot dan de Grand Canyon in Amerika, maar minstens even indrukwekkend.

< Het woestijnlandschap bij Sossusvlei behoort tot de indrukwekkendste ter wereld. Het is vooral bekend om zijn prachtige rode duinen en unieke landschap.

De Fish River Canyon is 161 km lang, 24 km breed en 550 m diep. Het uitslijpen door de Fish River heeft naar schatting 2 miljard jaar in beslag genomen.

een camping en lodges. Verder zijn er een restaurant, tennisbaan en benzinestation. De plaats is populair bij Zuid-Afrikanen en ademt op de een of andere manier dezelfde sfeer uit als de kuuroorden in Centraal-Europa.

Rivier Oranje

De zuidgrens van Namibië wordt gevormd door de Oranje, de enige rivier ten zuiden van Etosha die het hele jaar door water bevat. De rivier ontspringt in de Drakensberg in Natal, Zuid-Afrika. Hoewel de modderige kleur met enige fantasie voor oranje door kan gaan, dankt zij haar naam aan Willem van Oranje.

Vanuit Ai-Ais worden paardrijtochten naar de Oranje georganiseerd. Vanaf Noordoewer kun je gedurende een aantal dagen per vlot of kano de rivier volgen naar de monding bij Oranjemund. Verwacht geen kanosafari zoals op de Zambezi. Het water is rustig en het wildlife op de oevers spaarzaam. De charme schuilt in het overweldigende woestijnlandschap. Alleen in dit deel van de Namib groeit de unieke, zeer zeldzame Elephant's trunk (Afrikaans: *halfmensboom*), die uit stekelige stammen zonder zijtakken bestaat.

TOP 3: NIET TE MISSEN IN HET ZUIDEN VAN NAMIBIË

- 1 Maak vrienden met een stokstaartje in Namib-Naukluft Park
- 2 Waan je een excentrieke baron in Duwisib Castle
- 3 Leer meer over het koloniale verleden in Lüderitz

TIPS EN ADRESSEN

TOERISTENINFORMATIE

Voor informatie, vergunningen en reserveren van accommodatie in natuurreservaten kun je terecht bij het Ministry of Environment and Tourism (MET) in Windhoek en Swakopmund en Lüderitz. In Lüderitz zit het MET in de Schinz Straße.

VERVOER

- Reizen met openbaar vervoer is mogelijk van Windhoek naar Keetmanshoop. In dit dunstbevolkte land van Afrika is eigen vervoer een must.
- Vervoer naar Kolmanskop kan op eigen gelegenheid, met kaartverkoop bij toeristenbureau in Lüderitz. Voor een bezoek op eigen gelegenheid is een sunrise-to-sunset-ticket vereist. Het theater is alleen tijdens een rondleiding te bezichtigen.

OVERNACHTEN

- Voor accommodatie in de Nationale Parken: nwrcamps.com.
- Namib-Naukluft Park – vooral bij Sesriem; er is een camping en er zijn verschillende lodges, waaronder de Sossusvlei Desert Lodge (sossusvleilodge.com), Sossus Dune Lodge en Namib Naukluft Lodge (namib-naukluft-lodge.com).
- Keetmanshoop – in de hoofdstad van Karas vind je verschillende hotels, zoals Bird's Mansions (birdsaccommodation.com), Canyon Hotel en Keetmanshoop Central Lodge (central-lodge.com).
- Lüderitz – biedt onder meer een camping, Shark Island Camp Site, en budget accommodatie, Lüderitz Backpackers. Verder zijn er Hansa Haus Guesthouse en Lüderitz Nest Hotel (nesthotel.com).
- Fish River Canyon – kamperen is mogelijk op de Hobas Camp Site en Cañon Roadhouse. Bij Hobas zijn ook kleine luxe huisjes te huur, reserveren verplicht (Ministry of Environment and Tourism (NWR/MET) in Windhoek, nwrcamps.com). Lodges in het middensegment zijn: Canon Lodge (canonlodge.com), Canyon Roadhouse en Canyon Village. Een lodge in het topsegment is Fish River Lodge (fishriverlodge-namibia.com).

ACTIVITEITEN

- Boottocht – vanuit Lüderitz worden bij rustig weer boottochten naar Diaz Point georganiseerd. Ook is het mogelijk om een excursie te maken in de *diamond area* ten zuiden van Lüderitz. Informeer ter plaatse.
- Wandeltocht – Hobas-Ai-Ais, afstand: 80 km, duur: 4 tot 5 dagen. Ruim van tevoren reserveren bij MET, Windhoek. Medische gezondheidsverklaring verplicht.

Botswana: het zuidoosten en hoofdstad Gaborone

Het zuidoosten van Botswana is niet het interessantste deel van het land. In dit relatief dichtbevolkte gebied liggen Gaborone en Francistown: moderne steden waar toeristen over het algemeen weinig plezier aan beleven. De weg en spoorlijn tussen beide vormen de economische ruggengraat van Botswana. Langs de Limpopo ligt een strook land die wordt aangeduid als Tuli Block. Daar vindt akkerbouw plaats en ligt een aantal aantrekkelijke privéreservaten waarvan Mashatu het bekendst is.

< Wat impala's uniek maakt, is hun vermogen om zeer hoge sprongen te maken. Ze kunnen tot wel 3 m hoog en 10 m ver springen, waardoor ze gemakkelijk kunnen ontsnappen aan roofdieren.

Zimbabwe: het oosten

In het oosten van Zimbabwe liggen tegen de grens met Mozambique de Eastern Highlands, die tot de mooiste gebieden van het land worden gerekend. Dit gebergte rijst plotsklaps op uit het savannelandschap en kent in de Inyangani (2592 m) zijn hoogste punt. Tegen de hellingen liggen theeplantages. In de Eastern Highlands liggen twee natuurreservaten: Nyanga en Chimanimani. Parken die ongeschikt zijn voor safari's, omdat er geen groot wild leeft, maar daardoor juist aantrekkelijk zijn voor wandelaars.

Mutare, de vijfde stad van Zimbabwe, ligt aan de voet van de bergketen en is een uitstekende uitvalsbasis voor tochten naar de Eastern Highlands.

In het zuidoosten van Zimbabwe, bij Masvingo, ligt het belangrijkste monument van Afrika ten zuiden van de Sahara: de 13de-eeuwse stad Great Zimbabwe, waarnaar het land werd genoemd toen het in 1980 onafhankelijk werd. Dit indrukwekkende bouwwerk, letterlijk 'stenen huis', is een must voor eenieder die Zimbabwe bezoekt.

Het zuidoostelijke lowveld is het laagland in het grensgebied met Zuid-Afrika en Mozambique. In dit dunbevolkte, dorre en overwegend zeer warme gebied ligt Gonarezhou National Park, het op een na grootste natuurreservaat van Zimbabwe.

< Waterval in het Chimanimani-gebergte. Het water valt van een hoogte van ongeveer 50 meter naar beneden: een spectaculair gezicht.

Great Zimbabwe wordt door Unesco erkend als Werelderfgoed.

handel werd gedreven met Arabieren, vooral in goud en ivoor. Aan het eind van de 15de eeuw raakte de stad in verval, waarschijnlijk door overbevolking en overbegrazing van het omliggende land.

Ruïnes

De oppervlakte waarover de ruïnes liggen verspreid, beslaat ruim 720 ha. Het **Hill Complex** is waarschijnlijk als eerste gebouwd. Sporen duiden erop dat het 300 jaar lang is bewoond. Het ligt op een *kopje*, 80 m boven de rest van de ruïnes. De buitenmuur heeft een maximale dikte van 5 m. Toch is het niet waarschijnlijk dat het Hill Complex een militaire functie had. Archeologen hebben hier verschillende voorwerpen gevonden die erop duiden dat deze plaats het spirituele en religieuze centrum was van het Shonarijk.

De **Great Enclosure** is het eerste gebouw dat je bij een bezoek aan Great Zimbabwe tegenkomt. Hier leefde waarschijnlijk de koninklijke familie. De buitenste muur heeft een hoogte van 11 m en een omtrek van 243 m. Aan de basis is de muur 6 m dik, aan de top 4 m. De bovenrand van de muur is gedecoreerd. Er is met de bouw van de noordwestpoort begonnen en tegen de richting van de wijzers van de klok in verder gegaan. Het is duidelijk te zien dat de bouwtechniek steeds beter werd, onder meer aan de steeds hoger wordende muur. Langs een derde van de muur loopt aan de binnenkant van het complex een tweede muur. De functie hiervan is niet duidelijk. Over de functie van de ronde toren, die binnen de muren staat en als laatste aan het

Great Zimbabwe: het oudst bewaard gebleven bouwwerk ten zuiden van de evenaar.

MYSTERIE

Zelfs voordat ook maar één witte persoon Great Zimbabwe had gezien, was de stad al een mysterie. In het begin van de 16de eeuw dreven de Portugezen al handel aan de kust van Mozambique. Diego de Alçacova maakte in 1506 melding van landinwaarts gelegen stenen steden, die zonder cement waren gebouwd. In 1552 gaf João de Barros een accurate omschrijving van Great Zimbabwe, hoewel hij er zelf nooit was geweest. De Afrikanen vertelden hem dat de stad door de duivel was gemaakt, omdat mensenhanden niet in staat zouden zijn iets dergelijks te bouwen.

De eerste Europeaan die Great Zimbabwe daadwerkelijk aanschouwde, was Adam Renders, een Duitse jager. Hij ontdekte de ruïnes tijdens een jachttrip in 1867. In 1871 stak de geoloog Karl Mauch, ook Duitser, vanuit Transvaal de Limpopo over op zoek naar goud. Hij ontmoette Renders die hem Great Zimbabwe liet zien. Terug in Duitsland schreef Mauch een boek over zijn ervaringen in Afrika, waarmee de ontdekking van Great Zimbabwe wereldkundig werd gemaakt. Wilde speculaties kwamen meteen op gang. Mauch zelf dacht dat de ruïnes de resten waren van het rijk van de koningin van Sheba. Anderen hielden het op een Afrikaanse oorsprong. Meer Europeanen bezochten de mysterieuze ruïnes. Zo ook stuurde Rhodes in 1891 een archeoloog, Theodore Bent, naar Great Zimbabwe voor nader onderzoek. Bent kwam tot de conclusie dat de stad door Feniciërs was gebouwd. Deze hypothese werd echter al snel in twijfel getrokken. Randall Maclver deed uitvoerig onderzoek in 1906 en zijn bevindingen werden in 1932 bevestigd door de Britse archeologe Gertrude Caton-Thompson: de stad was van oorsprong Afrikaans. Toch zou het Zuid-Rhodesische bewind dit stellig blijven ontkennen tot aan het einde van het witte bewind in 1980.